JOAQUIM CARBÓ,
UN TRESOR SOTA LA TERRA

El 1966 l'editorial Estela publicava *La casa sota la sorra,* **primera novel·la per a nois i noies de Joaquim Carbó. Autor fins aleshores de diverses narracions per a adults, Carbó ja col·laborava amb el món de la literatura juvenil com a membre del Consell de Redacció de la revista** *Cavall fort***.**

Una de les particularitats de la novel·la era l'ambientació en el continent africà, molt poc corrent en la narrativa catalana. Carbó s'havia inspirat en les grans obres d'infraestructura motivades per la construcció de la presa d'Assuan i el trasllat de monuments com Abu Simbel, així com en les notícies

–velades– sobre el refugi d'antics dirigents nazis en diverses parts del món.

L'èxit de la novel·la sorprengué tant l'autor com l'editorial. A part de la innegable qualitat de la novel·la, el fet que l'enfocament fos ben allunyat del colonialisme ranci imperant –en la parella protagonista, el personatge honest i brillant és l'africà Henry Balua, mentre que el català Pere Vidal és, si més no inicialment, més aprofitat i oportunista– contribuïren a la popularització de l'obra. La difusió s'amplià encara més en ser publicada en forma de còmic a les pàgines de *Cavall fort***, amb els dibuixos de Josep M. Madorell, editats i reeditats després en forma d'àlbum. Novel·la i còmic es reforçaren mútuament, i l'obra es convertí en l'inici d'una sèrie d'aventures amb els mateixos protagonistes.**

La fortuna de *La casa sota la sorra* **no es pot deslligar de l'eclosió, en els anys seixanta, de la literatura juvenil en llengua catalana. Tant la col·lecció «El nus», de l'editorial Estela –on sortí publicada l'obra de Carbó– com «Els grumets de la Galera» –col·lecció far que s'inicià amb la publicació dels premis Folch i Torres, i on també participà Carbó– són exemple d'iniciatives que comptaren amb noms tan destacats com els de Sebastià Sorribas, Emili Teixidor, Josep Vallverdú, Sebastià Estradé, Àngels Garriga, Maria Novell, Mercè Canela, Oriol Vergés i tants altres, que renovaren de dalt a baix el panorama literari.**

La casa sota la sorra, **amb fins ara vuitanta-vuit edicions, ha fet de Joaquim Carbó un escriptor conegut –i llegit!– arreu del país. La «sorra», però, no ha d'amagar la important i variada producció –novel·la negra, eròtica, teatre, assaig...– que l'ha acompanyada.**

Jaume Clarà, *Secció de Col·leccions Generals*
Anna Gudayol, *Secció de Manuscrits*

1: Context històric: l'Àfrica postcolonial

«Abu Simbel, ahora o nunca». *El Correo de la Unesco*, octubre 1961.

Francisco Presedo. *Antigüedades cristianas de la isla de Kasar-Ico : 2a. catarata del Nilo, Sudán.* Madrid : Ministerio de Asuntos Exteriores, 1963.

Exposición de los hallazgos de la misión arqueológica española en Nubia : Egipto y Sudán. Madrid : Ministerio de Asuntos Exteriores, DL 1963.

Jorge Marín. «Grandezas y miserias del Nilo. 3, El reto de Abu Simbel». *Destino*, 23 julio 1966, p. 10-14.

Esteban Calle Iturrino. *De Tutankamen a Nasser, o, La Novela de Africa : ensayos históricos.* Bilbao : Artes Gráficas de la Casa de Misericordia, 1962.

Gamal Abdel Nasser. *Mi posición ante el mundo*. [Barcelona : Consulado de la República Árabe Unida, 1959].

Luis Monreal Agustí. *Tesoros de Nubia : expedición arqueológica a Egipto y Sudán*. Barcelona : Juventud, [1964].

Hannah Arendt. *Eichmann en Jerusalén : un estudio sobre la banalidad del mal*. Barcelona : Lumen, 1967.

Ania Francos. *Sud-àfrica : nazisme i apartheid*. Barcelona : Edició de Materials, 1966.

2: Context literari: l'eclosió de la literatura juvenil

«El Nus, llibres per a joves». *Cavall fort,* 113 (gener 1968), p. 6-7.

Josep Vallverdú. T*rampa sota les aigües*. Barcelona : Estela, 1965. (El Nus ; 1).

Sebastià Estradé. *Més enllà del misteri.* Barcelona : Estela, DL 1970. (El Nus ; 10).

Maria Martinell (Editorial Estela). Carta a Sebastià Estradé; i resposta. 12 i 17 de juny de 1967. Top.: Fons Joaquim Carbó. Correspondència /Editorial Estela.

Emili Teixidor. Carta a Joaquim Carbó. 15 de juny de 1969. Top.: Fons Joaquim Carbó. Correspondència / Teixidor.

Els Grumets de la Galera. Col·leccions privades CCF (La colla dels deu) i NJT (la resta).

- Sebastià Sorribas. *El zoo d'en Pitus.* Il·lustracions de Pilarín Bayés. 7a ed. 1979 [1966].
- Àngels Garriga. *Un rètol per a Curtó.* Il·lustracions de Fina Rifà. 1967.
- Maria Novell. *Les presoneres de Tabriz.* Il·lustracions de Llucià Navarro. 1967.
- Joaquim Carbó. *La colla dels deu*. Il·lustracions d'Isidre Monés. 1969.
- Joaquim Carbó. *I tu, què hi fas aquí?* Il·lustracions d'Enric Cormenzana. 3a ed. 1977 [1970].
- Anna Murià. *El meravellós viatge de Nico Huehuetl a través de Mèxic*. Il·lustracions de Christa Gottschewsky. 2a ed. 1976 [1974].
- Mercè Canela. *De qui és el bosc?* Il·lustracions de Montserrat Brucart. 2a ed. 1978 [1976].
- Oriol Vergés. *Un català a la Manigua.* Il·lustracions d'Isidre Monés. 2a ed. 1979 [1976].
- Emili Teixidor. *Sempre em dic Pere.* Il·lustracions de Pere Virgili. 2a ed. 1980 [1977].
- M. Dolors Alibés i Riera. *Màquines d'empaquetar fum i altres enginys.* Il·lustracions de Pilarín Bayés. 1980.

3: *La Casa sota la Sorra*

Joaquim Carbó. *La casa sota la sorra.* [Barcelona : Estela, 1966]. (El Nus ; 3).

Joaquim Carbó. Carta al director de Destino (Néstor Luján). 13 d'octubre de 1967. Top.: Fons Joaquim Carbó. Correspondència / *Destino*

Joaquim Carbó. *La casa sota la sorra.* 9a ed. Barcelona : Laia, 1981. (El Nus ; 15).

Josep Verdura (Editorial Laia). Carta a Joaquim Carbó. 27 de maig de 1980. Top.: Fons Joaquim Carbó. Correspondència / Editorial Laia.

Joaquim Carbó. *La casa sota la sorra*

- Barcelona : Columna, 1990. (Bumerang ; 1).
- Barcelona : Cercle de Lectors, 1991.
- Barcelona : Columna : La Galera, 1993. (Clip ; 1).
- Alzira : Bromera ; [Barcelona] : Columna, 1994. (Espurna ; 16).

Gemma Bergadà (Columna Editors). Carta a Joaquim Carbó. 18 d'octubre de 1996. . Top.: Fons Joaquim Carbó. Correspondència / Columna.

Joaquim Carbó. *La casa sota la sorra*

- Ed. especial commemorativa. Barcelona : Columna, 2002.
- Adaptació de Toni Sala. Barcelona : Educaula, 2009. (Llibre obert).
- Ed. no venal per a Abacus cooperativa. Barcelona : Columna, 2006.
- *La casa sota la sorra i altres aventures d'en Pere Vidal*. Barcelona : Estrella Polar, 2016.

4: *La Casa...* en còmic

Joaquim Carbó. «La casa sota la sorra» [article introductori]. *Cavall fort*, 88 (març 1967), p. 6-7.

Joaquim Carbó (guió); Josep M. Madorell (dibuixos). «La casa sota la sorra» [2 primeres pàgines]. *Cavall fort,* 8 (abril 1967), p. 20-21.

Josep M. Madorell

- Il·lustracions per al còmic *La casa sota la sorra*. [Ca. 1967]. 2 pàgines a una tinta, 1 pàgina acolorida. Top.: XXIII B Madorell 19.
- Coberta de la primera edició en còmic de *La casa sota la sorra,* edició d'Anxaneta. [1968]. Top.: XXIII BC Madorell 37.
- Esbós a llapis per a la coberta del còmic *La casa sota la sorra*, edició d'Unicorn. [Ca. 1983]. Top.: XXIII B Madorell 19.

Joaquim Carbó (guió); Josep M. Madorell (dibuixos). *La casa sota la sorra*. Barcelona : Unicorn, 1983. (Les aventures d'en Pere Vidal).

5: Les altres *Cases*

Joaquim Carbó (text); Josep M. Madorell (dibuixos). *Les aventures d'en Pere Vidal.*

- *El país d'en Fullaraca.* Barcelona : Unicorn, 1983.
- *Els bruixots de Kibor.* Barcelona : Unicorn, 1983.
- *La casa sobre el gel.* Barcelona : Casals, 1987.
- *La casa sota el mar.* Barcelona : Casals , 1986.
- *La casa sota la lona*. Barcelona : Casals, 1987.
- *La casa sota les estrelles.* Barcelona: Casals, 1997.
- *La casa sobre les mines*. Barcelona : Casals, 2003.

Joaquim Carbó.

- *El país d'en Fullaraca*. Barcelona : Laia, 1979. (El Nus ; 23).
- *El país d'en Fullaraca.* Barcelona : Columna, 1990. (Bumerang ; 11).
- *Els bruixots de Kibor.* Barcelona: Laia, 1982 (El Nus; 31).
- *Els bruixots de Kibor.* Barcelona: Columna, 1990 (Bumerang; 7).
- *La casa sobre el gel*. Barcelona : Laia, 1982. (El Nus ; 37).
- *La casa sobre el gel*. Barcelona : Columna, 1980. (El Nus ; 37).
- *La casa sota el mar.* Barcelona : Laia, 1989. (El Nus ; 79).
- *La casa sota el mar.* Barcelona : Columna, 1991. (Bumerang ; 13).
- *La casa sota la lona***.** Barcelona : Columna, 1992. (Bumerang ; 16).
- *La casa sota les estrelles.* Barcelona : Columna, 1996. (Columna xip. Xip blau ; 5).
- *La casa sobre les mines.* Barcelona : Columna, 1998. (Columna xip. [Xip blau] ; 13).
- *L'última casa*. Barcelona : Columna, 2008. (Columna jove ; 231).

6: Més enllà de *La Casa*

Joaquim Carbó

- *La sortida i l'entrada.* Barcelona : Albertí, 1962.
- *Solucions provisionals*. Barcelona : Selecta, DL 1965.
- *Els orangutans*. Barcelona : Nova Terra, 1967.

Ofèlia Dracs

- *Deu pometes té el pomer*. Barcelona : Tusquets, 1980.
- *Negra i consentida*. Barcelona : Laia, 1983.

Joaquim Carbó

- *L'Ofèlia i jo*. Lleida : Pagès, 2004.
- *S'ha acabat el bròquil*. València : Eliseu Climent, 1987.
- *Retrat amb negra*. [Catarroja] : Perifèric Edicions, 2005.
- *Cadàvers ben triats.* Lleida : Pagés, 2010.
- *Jocs d'infants. Cànoves i Samalús* : Proteus, 2011.
- *Pantalons curts.* Barcelona : Ara Llibres, 2013.
- *Va com va!* Barcelona : Males Herbes, 2015.

● ● ●

Biblioteca de Catalunya
Carrer de l'Hospital, 56 -08001- Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat
http://www.bnc.cat

De dilluns a divendres, de 9 a 20 h
Dissabtes, de 9 a 14 h

Biblioteca de Catalunya

Joaquim Carbó, un tresor sota la sorra

Del 14 de novembre al 13 desembre 2016

Biblioteca de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura